

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא קא.

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי פ"ד מהל'
שנים הלכה יא סמג
עשין זה טו"ש ח"מ ס'
קסח סעיף ג:
כב ב ג מיי שם הל' י
טו"ש שם סעיף א:
כד ד מיי פ"ו מהלכות
מעשר הל' יב טור
ש"ע י"ד ס' שלם סעי'
קכא:
כה ה מיי פ"א מהלכות
תרומות הלכה י
טו"ש שם סעיף ג:
כו ו ז מיי פ"ו מהלכות
מעשר הלכה יב:
כז ח ט מיי פ"י מהל'
גולה ואברהם הלכה ד
סמג עשין עג טו"ש ח"מ
ס' שעה סעיף א:
כח י מיי שם הלכה ח
טו"ש שם סעיף ג:
כט כ מיי שם הלכה ט
טו"ש שם סעיף ו:

שנעקרו בגושיהן ואן נקט הכי משום תוך שלם דל"כ הוו ערלה: **ול"מא** ליה אי אנא נמעי לאחר שלש הוה אבי"נא ב' והייתי קונה נטיעות קטנות צדמים מועטין ולאחר שלם היו נעשות גדולות וטוענין פירות כיתים שלך ומאחר שלם עשיתי כן אלא הנחמי ויתם שלך צקרקעי פשיטא שלא הנחמים לדעת שתאכל עמי אחר שלם שלם אלא"כ אוכל גם אני עמך תוך שלם הוואל וכן גם אחר הנחמים לדעת כן צקרקעי: **ואם** אמר ה"ה זיתיי אני נוטל אין שומעין לו. אלא ישארו הזיתים שם אע"פ שלאחר ג' הכל של בעל הקרקע ובעל הקרקע יתן דמי הזיתים כמו ששים למכור לנטיעות ולא כגו צדמי עזים ששרי לעשות פירות הן עומדין:

סבריה מאי שדה אבותיו ב'.

וקסבר אין קנין ומקבל כחוכר [א] נראה לר"י לפרש משום דקסבר אין קנין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר ובחוכר מן הדין צריך לעשר שלא יהא פורע חובו במעשר דלאחר ג' הרי שאנס השך את גורנו כלם בחובו צריך לעשר אצל ת"ק דרבי יהודה דלאחר החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו רבי יהודה אומר אף המקבל ממניק כו' סבר יש קנין ולכן אין להחמיר במקבל אלא דוקא בחוכר החמירו מדרבנן כמו שחייבו לעשר מדרבנן את הלוקח מן הנכרי כדאמרין בהקומץ רבה (מנחות דף נ"א) ושם ד"ה קסבר גבי ר' שמעון שזורי למ"ד יש קנין והא' ד' דמתן צהשולח (גיטין דף מ"ג) האריסין והחכירין כולם פטורין מן המעשר ומשמע דאפילו חלקו של חוכר פטור איכא לאוקמי בסוריא כדמשינן התם (דף מ"ג) אמשניות טובא ואפילו חוכר פטור שם כמו בחוזה לארץ דכלא שמעתמי צריך לאוקמי התם בסוריא כיון דפטור אפילו חלקו של ישראל דלא תיקשי הדיא דמנחות ומה שהוצרך ר' יהודה להזכיר שדה אבותיו אע"ג דת"ק נמי איירי דוקא בצדק כדפריש' דבחוזה לארץ אפילו חוכר פטור הכי קאמר ליה ר' יהודה לת"ק כיון דבא"י קיימינן ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר דאין קנין דאכתי שדה אבותיו חשוב ולמאי דקאמר לעולם יש קנין ולכן אין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר לפי זה לא פליג רבי יהודה לת"ק אלא מוסיף דאף המקבל ממניק מעשר ונותן לו כמו בחוכר כן נראה לר"י לפרש דמקבל כחוכר או לאו כחוכר דמי תלוי ביש קנין ואין קנין ועיקר ור"ת פירש בע"א ודחוק: **כ"ד** שתהא ברה בידו. פ' שמהא צורה בידו שעל ידי שפטרך לעשר אף חלקו של נכרי והיא חציבה צעניו ולא יימנה ומתוך שיקשה עליו הולאה המעשר יטרח על הנכרי לזקקה הימנו אצל ישראל אחר אם נחייבנו לעשר אף מחלק הנכרי ימנה מלקבל דאין חציבה צעניו ר"ח גריס שתהא

בבית

צורה בידו פירוש להכי קנסו את היורש שיעשר את חלק הנכרי כדי שיניח מלקבלה וכיון שתהא צורה ביד הנכרי שלא ירצו לקבלה הימנו ע"י כן ימכרנה לישראל צדמים מועטין שלא נתן עליה כלום אלא בגזילה צאתה לידו ולכן לא יהיה רגיל עוד לגזול אצל אחר לא הוצרכו לקנות ולעשר דכלאו הכי שומע לנו מלקבלו אצל יורש דחציבה ליה לא תועיל אזהרה:

צדעה

חזן מן ההולאה שהוא מוציא במסיקתן ובעצירתן: **שנעקרו בגושיהן** עם הקרקע שסביבותיהן שיכולין לחיות על ידו פטורין מן הערלה כדתנן (ערלה פ"א מ"ג) אילן שנעקר והסלע עמו אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב: **ולאחר שלם** כלומר אפילו נעקרו בגושיהן

לא שנו דיחלוקו אלא לאחר שלם שנים ששטפן הנהר שאילו נטען מתחלה בעל הקרקע בלא גושיהן כבר ילאו עכשיו מכלל הערלה דהשתא לא מהני ליה גושין דבעל הזיתים מדי לאחר שלם: **אצל כסוד שלם** גושין דבעל הזיתים הוא דקשרי להו והכל שלו: **הוא קטני** הוא זיתים דקין ולא היה להן כל זרענא תומייהו סילקא וירקא: **צריכא רבה** שאם לא פרשה ר' יוחנן לא היינו אומרים אותה מסקנה: **המקבל למחלה:** מעשר. מחלה כל המצוה ואח"כ נותן לו לנכרי חלקו ונמנא מעשר משלו על של נכרי ומפסיד: **מקבל למחלה:** כחוכר דמי. כאילו מקבלה בנך וכך כורין לשנה צין עושה וצין אינה עושה: **מליק** אנס: **יש קנין** ואי נמי אין קנין מקבל לאו כחוכר דמי ואין מוטל עליו לפטור חלקו של נכרי דלא פורע חובתו הוא שצרכות הנכרי גדל: **שדה אבותיו ממש** והנכרי גולה מהם לדידה הוא דקנסוהו רבנן דקיס לן בגויה דאידי דחציבה ליה לא מיימנע בהכי מלקבלה למחלה וטפי על שאר אריסין את המעשר הזה ומקבל ליה: **אצל איניש דענמא** אי רמיית עליה לעשורי לא מקבל לה לא קנסוהו רבנן: **ולדידה מאי טעמא קנסוהו** מה חטא שקנסוהו: **כדי שמהא ברה בידו** שיחזור ויקנה מתוך שיקשה עליו המעשר יטרח ויוסיף הדמים ויסלק הנכרי ממנה. ברה צורה ומוחזקת: **א"ר ירמיה וכו'** ומשום הכי נקט ליה הכא דדמיא להך דלעיל: **ונטעה** אילנות: **ידו על הפחפונה** אם השבח יתר על הולאה יש לו הולאה ואם הולאה יתירה על השבח אין לו אלא שבח: **בשדה העשויה לנטעה** אילנות שיפה לאילן יותר מורעים איתא דשמואל: **לא צענא** איני חפץ בנטיעתה שדה לכן היתה"י לי: **גליס אדעתך דניחא לך** ועשייתה שדה העשויה לנטע וידו על העליונה הוא כשאר שתלי העיר כמנהג המדינה: **הוא דאמר** רב נחמן: **כי האי סנא** דאמר לא נחלקו בית הלל בדבר כר"ש בן אלעזר: צבית

צבית

אלא מכללא איתמר דההוא דאתא לקמיה דרב א"ל זיל שום ליה א"ל לא בעינא א"ל זיל שום ליה וידו על התחתונה א"ל לא בעינא לסוף חזייה דגדרה וקא מנשר לה א"ל גלית אדעתך דניחא לך זיל שום ליה וידו על העליונה איתמר יהיורד לתוך חורבתו של חבירו ובגאה שלא ברשותו ואמר לו עצי ואבניי אני נוטל רב נחמן אמר שומעין לו רב ששת אמר אין שומעין לו מיתביי רשב"ג אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו לימא רב נחמן דאמר כב"ש הוא דאמר כי האי תנא דתניא שומעין לו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים שומעין לו וב"ה אומרים אין שומעין לו מאי הוי עלה א"ר יעקב אמר ר' יוחנן בבית

צורה בידו פירוש להכי קנסו את היורש שיעשר את חלק הנכרי כדי שיניח מלקבלה וכיון שתהא צורה ביד הנכרי שלא ירצו לקבלה הימנו ע"י כן ימכרנה לישראל צדמים מועטין שלא נתן עליה כלום אלא בגזילה צאתה לידו ולכן לא יהיה רגיל עוד לגזול אצל אחר לא הוצרכו לקנות ולעשר דכלאו הכי שומע לנו מלקבלו אצל יורש דחציבה ליה לא תועיל אזהרה:

צדעה

א) ג"ל תאכל פלגא וכן לקמן. רש"ל ט' דמאי פ"ו [מ"ב] א [אף] רש"ל [ד] ויטעין מן מנחות לא. כסודות יא: א [ה] [סס] א כסודות ט. ע"ש, א [בכרות ט. וש"ג, ח] [תוספתא ב"ק פ"י וע"פ חוס' דכסודי ספ"ח] ט' בפי"א טס"ף: יחא, י [ויטעין מן חולין קלא, ט' צ"ל דמינא,

גליון הש"ס

רש"י ד"ה יש קנין ואי נמי ב' עשין זה צדמים דף פ"ב ע"ב ומאי איי להפר לפירוש הראש"ש שם:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שנעקרו בגושיהן נקט כו'. י"ב אצל הנכרי"ס כתב דכלא גושיהן הכל לבעל הקרקע ועסמ"ע וי"ו: [ב] שם ד"ה סבריה. נראה כו'. י"ב ורמב"ם ושי"ע כתבו כפי רש"י:

מוסף רש"י

אין קנין לנכרי בארץ ישראל. אם קנה עובד כוכבים קרקע בצדק, אין קנינו קניי להפקיעה מקדושתה שלא תחזיר במעשר, וישראל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מ"ד). וידו על התחתונה. לטוב הולאה כשיעור שנה (בכורות ט"ז).